

Rold Skovs Venner

KILDEVÆLD.

I relation til den nyeste af Helges temarettede årbøger, har turudvalget i sin visdom besluttet, at kilderne i Rold skov skal være den gennemgående røde tråd for alle forårsturene i jubilæumssæsonen 1997.

Med dette for øje startede vi søndag den 16. marts med at tage på en lille opvarmningstur i Rold Vesterskov på bare 16 km. Vejret var smukt fra morgenstunden, hvorfor vi nåede op på hele 93 deltagere, da alle var samlede fra de forskellige p-pladser. Turen var tilrettelagt som en vandring fra Springkilden langs Lindenberg å til Rold Kilde nede ved Haverslevvejen, og gennem Enebærstykket retur til Tveden.

tegning af en hare

ved en stor busk

Det første stop var derfor ved den lille mindesten med teksten "Adelshærens Vej 1534". Det var som bekendt denne vej adelshæren fulgte under Danmarks sidste borgerkrig, nemlig Grevefejden i 1534.

Her fortalte Helge lidt om hovedpersonerne Skipper Clement og Johan Rantzau, samt om det efterfølgende retsopgør med landsdommer Axel Juul til Willestrup i spidsen.

Det, der nok er mest spændende at se langs den dybe Adelsvej, er de tusindvis af kampesten, som isen har efterladt i det stejle terræn. Dette er nemlig et af de få steder, hvor man stadig kan få et indtryk af hvordan det danske landskab så ud, da isen trak sig tilbage sidste gang. De fleste steder har man jo gennem århundreder anvendt dette naturmateriale til bygning af kirker, huse, broer, veje m.m.

Den 26. januar var Helge nede ved Springkilden med 500 mennesker for TV Nord. Dette har siden bevirket, at både hegn og stenten over det er jævnet med jorden pga. den senere tilstrømning. Det var derfor let at gå ind til kilden og vadestedet hvor adelshæren gik over i 1534. Käthe prøver i dag. Helge beskriver hvorledes adelshæren måtte over åen med hestevogne og andet grej, samt letlevende piger bagefter. Käthes replik. "Det var tider". Lindenberg å havde da navne efter de områder den passerede - Rold å, Gravlev å, Buderup å, Storvorde å, osv.

Nu startede så den egentlige tur mod syd. Men først slår vi lige et slag op gennem, og senere på tværs af nogle af de utallige hulveje fra middelalderen, der løber parallelt fra det høje terræn ned mod vadestedet. Man fandt jo blot en ny vej, når den gamle var slidt for dybt ned i grunden. I dag står disse veje som nogle flotte kløfter i skovbunden.

Vejen sydover følger nogenlunde Lindenberg å, og da vi når voldstedet Stubberuphus stopper vi op, men går ikke derned, da det endnu er så tidligt på året, at der er meget sumpet. Da der er en tæt bevoksning både på og omkring voldstedet, er det svært at få øje på, men Helge giver os en god forklaring om disse voldsteders opbygning og anvendelse i tiden før Dr. Margrethe 1. fik de fleste opkøbt og nedlagt.

Turens sydligste vendepunkt er nede ved Rold Kilde lige før vi når Haverslevvejen. Da stedet her ved skovens hurtigst løbende kilde er rart og velegnet til at nyde livet med lidt godt til halsen, tager vi os et velfortjent hvil, inden vi skal ud på, hvad der skulle vise sig at blive, en lang hjemtur.

Oppe på stedet hvor jagtslottet tidligere var placeret, fortæller Helge om størrelsesforholdene da dette skulle bygges, og om dets forfald og nedbrydning.

Men vi får også en munter historie om et selskab på 310 personer, der skulle bispises her. Man havde dog ikke ventet så mange mennesker, og selv om huset var stort og rummeligt, var der ikke plads til så stort et antal, hvorfor arrangementet måtte afholdes udendørs, herunder også opstilling af toiletvogne. Der var bare det problem, at der ikke var mulighed for vandtilslutning, hvorfor det store selskab skulle spise frokost - uden lokum.

Problemet blev dog løst på bedste vis, idet busserne, som kom med gæsterne, var så moderne at de havde indlagt toilet.

Turen går nu videre ad dæmningen langs den opstemmede Teglsø, forbi Tegllhus og ind i Enebærstykket. Her fortæller Helge om hvordan der tidligere har set ud, inden det blev fredet og amtet kom i gang med rivejern og motorsav. Området var tidligere en urskov, men her er dog stadig så flot at færdes, at vi tager en tur ned gennem det mod vest, hvorved vi kommer ud på en rundtur på flere kilometre, uden at vi ser så meget som antydningen af en grusvej. Dette bevirkede at den samlede tur nåede op på at blive 16 kilometer lang, inden vi, som et fata morgana, kunne se vore biler da vi passerede Koldgaard. Helge lovede, at han aldrig skulle gøre det mere.

Tur 2.

Efter en opvarmningstur som denne, var vi klar til at tage ud på den første ordinære tur 3 uger senere med 82 deltagere, nemlig søndag den 6. april. Og på trods af, at turen var lagt i et gammeltkendt terræn, nemlig til St. Blåkilde, Madum sø og Langmosen, skulle mindst 75 % af ruten komme til at følge nogle veje, hvor vi aldrig har gået før.

En ting mere, som også gjorde turen til noget specielt, var at man på denne aprilsøndag kunne vågne op til et snelandskab, som var det det flotteste julekort. Når man så kommer til skovs, hvor det ikke blot er jorden som er hvid, men hvor også alle træerne står pudret med snekrystaller, ja så bliver oplevelsen jo mangefold større.

Vi indleder turen med at gå ned til blåkilden, der i det strålende solskin viser sig fra sin allerflotteste side. Helge fortæller om kilden samt om dens vandmængde i forhold til andre kilder. Vi får ligeledes en forklaring på, hvorfor den er så blå som den er. Dette skyldes netop at kildens vand er 100% rent. Kun helt rent vand er blå, alle andre farver skyldes at der er et eller andet stof tilstede, hvilket naturligvis ikke behøver at betyde, at der er noget i vejen med vandet.

Når vi tidligere har arrangeret en lignende tur som denne, plejer vi at gå fra blåkilden tilbage over landevejen og forbi Kærbjerghus for at komme ind i Kærbjerg skov, som er den skovpart der ligger lige syd for Madum sø. Dette var også målet i dag, men denne gang fortsætter vi i en rundtur ud over de åbne marker, der ligger mellem skoven og Madumsøvej.

Vinden var imidlertid både kold og skarp her ude på det åbne land, hvorfor vi snart vender tilbage til skoven og fortsætter gennem denne til vi når næsten ned til søbredden. Da vort næste mål ligger ovre ved Langmosen følger vi søen østover til vi kan passere Madumsøvej og fortsætte gennem skoven til den herlige udsigtsplads, som er velegnet til en kombineret frokost- og afslapningsstund.

Den videre tur fortsætter nu gennem Astrup Nørskov til vi passerer skovbrynet ved Brændmosen, hvorefter det atter en tid går over det åbne land. På et sted hvor der findes en lille enklave med træer, har der i mange år ligget et skovløbersted med navnet Søbakkehus. Dette er nu under en total ombygning. Kun ydermurene står tilbage, men på murbuen midt på huset kan man dog stadig se initialerne IS, Iuul Sehested, hvilket fortæller at det har tilhørt herskabet på Willestrup.

Helge fortæller, at det engang havde været på tale, at han og Marianne skulle købe dette sted, men Marianne ville ikke, hvilket vist var godt nok. De mennesker, som nu var i gang med at renovere huset, fortalte, at de f.eks. måtte starte med at rydde op på grunden, der var groet fuldstændigt til med træer.

Lige over for skovløberstedet går der en vej ind til den ældgamle landsby, Akselterp. Selv om der trods alt sker nogle små forandringer, fornemmer man dog stadig tydeligt den stemning, som herskede i en landsby i århundrederne før vort eget. Hvilket også vil sige tiden før de store udskiftninger fandt sted.

Lige bag om landsbyen går der en af de ældste 150 kV højspændingsledninger, nemlig den mellem Aalborg og Randers. Dette får de to gamle Nordkraft medarbejdere Ø.P. og fmd. til at fortælle om nogle tildragelser fra deres lange virke, og den deraf følgende kontakt med også denne landsbys indbyggere.

Vi går nu ligesom "bagud" af landsbyen, for at følge markvejen og senere langs skovbrynet til Kærbjerg skov, inden vi tilslut drejer ned gennem denne tilbage til vort udgangspunkt.

Og hvad med vejret, jo april har sandelig sit eget vejr, for solen havde i mellemtiden haft magt nok til at fjerne alle spor af sne og vinter, således at de som ønskede det, kunne sidde ude ved de faste borde og bænke og nyde en sidste tår kaffe.

Tur 3.

Intet kan slå fejl som beregninger. Her havde udvalget bestemt, at alle forårsturene skulle gå til Rold skovs kilder, og så måtte majturen til Ravnkilde ændres til at slutte i Blokhuset i Rebild.

Nogle af vore piger havde forberedt en hyggelig aftenur med at bage 225 boller, og derefter smøre disse med forskelligt pålæg, mens Knud havde sørget for indkøb af øl og vand. Og så skulle det lige gå hen at blive et øsende regnvejr på nøjagtigt denne ene dag i en periode med flot solskin.

Det er så et privilegium at have en turleder som Helge, som er velvillig til at stille Blokhuset til rådighed, hvor han i øvrigt selv er inspektør, og det er flot at der mødte 62 voksne og 4 børn op, selv om regnen stod ned i stænger.

Som ægte Rold Skovs Venner kunne vi dog ikke undlade, at indlede det, der skulle blive en indendørs hyggeaften, med at tage på en kort rundtur på sydsiden af Rebild bakker.

Inde i det dejlige område med Rold skov bøge, hvor man, selv under Rebildfesterne med tusinder af deltagere, kan færdes uden at møde et øje, får vi forklaret forskellen på at styne og stævne træerne. Når man styner, foregår det i toppen, men når man stævner sker det ved roden. Bøgene i Rold skov har imidlertid den evne, at de kan skyde igen fra roden med mange stammer, hvorfor man skal være opmærksom på, at det er et og samme træ man ser.

I et område med ener får vi ligeledes genopfrisket lærdommen om de tre årgange af bær på samme busk, hvilket får Anders til at stille det klassiske spørgsmål: "Hvad nu hvis busken kun er et år gammel". Hertil må Helge resigneret replicere, at det kun plejer at være en ingeniør, der kan stille et sådant spørgsmål, men denne gang blev det altså en salmepiller.

For at Anders og andre kan huske lærdommen om ener, vil vi endnu en gang ty til vort svenske broderfolk hvor det lyder: Det år hvor alle enebærrene på den samme busk er mogna, da blir' kvinderne trogna". Dette er aldrig forekommet i Sverige.

Da vi senere skal slutte turen af i det nye og flotte Blokhus, er det naturligt, at Helge giver os en lille orientering om omstændighederne efter branden i det gamle.

Det var således, at forsikringssummen kunne dække for opførelsen af selve det nye hus, men ikke for museumsgenstandene, hvorfor man skulle prøve at samle nogle nye ind mellem dansk-amerikanerne ovre i Amerika.

Ved den lejlighed skulle man også have en ny museumsinspektør, da den gamle ikke var særlig god, og heller ikke havde haft meget forstand på det. Helge sagde selv, at det var derfor han blev "fyret". (Mon han nu også gjorde det)? Men han havde været billig, da han havde gjort arbejdet gratis.

Man søgte så en ny, og mange ville gerne have jobbet, men kun lige til de hørte, at man ikke fik noget for det. Til slut måtte Rebildselskabet alligevel bede Helge om at fortsætte. Han havde bare været så god.

Dette gav dog en tur til Amerika for at skaffe de nye museumsgenstande, og alle var både søde og venlige. Helge fik simpelthen alle sine ønsker opfyldt. Herunder en præievogn, som var den sidste model Studebaker lavede lige inden man fandt på at sætte en motor på, og automobilen dermed var opfundet.

Lige efter branden spurgte generalsekretæren for Rebildselskabet Helge om, hvad han var mest ked af de havde mistet. "Den lille røde bog" svarede Helge. Der var det særlige ved denne bog, som normalt lå ret upåagtet i en montre, at den indeholdt Abraham Lincolns autograf. Det var mærkeligt at Helge lige nøjagtigt skulle nævne den, for ved et utroligt held, var den lige forinden blevet fjernet fra montren af Rebildselskabet.

At bogen nu atter ligger på sin rette plads, kunne vi ved selvsyn konstatere, da vi efter denne korte regnvejrstur var kommet i tørvejr i Blokhuset. Her havde vore piger i mellemtiden arrangeret det således, at man bare kunne hygge sig og lange til fadet med mad og drikke så meget man lystede. Alle fik således den oplevelse med, at se museet, og nogle fik endog føde med hjem til næste dag.

Tur 4.

Der var engang, at vi skrev i vore indbydelser: Ret til ændringer forbeholdes. Det gør vi ikke mere, men denne gang kunne vi godt have haft brug for det. For alt på turen den 8. juni skulle komme til at forløbe anderledes end planlagt.

For det første havde vi fået et venligt afslag på en tur til Torstedlund- og Nørlund skove, fordi kronvildtet netop nu har kalve, og for det andet, var Helge blevet sat ud af spillet pga. en slem lungebetændelse.

Alt dette betød, at turen blev ændret til at skulle forløbe som en kildetur langs Lindborg å, og med fmd. som turleder.

Da aftenturen til Ravnkilden i maj måtte ændres pga. regn, var det nærliggende at indlede turen ved netop denne kilde. Men vi måtte dog fastholde mødestedet ved det gamle Conradsminde glasværk, og derfra køre samlet til p-pladsen ved Lars Kjærs hus. Dette indebar dog også noget positivt, idet vi så fik lejlighed til at vise vore deltagere den smukke "bjergvej", der fra Aarestrup går ned gennem gården "Røde Mølle", og herfra videre under hovedvejen over til hulvejen op gennem Hørgdalen.

Det siger noget om hvor stor og varieret Rold skov egentlig er, at det kan lade sig gøre at finde en rute i et af de mest kendte områder, hvor vi som Rold Skovs Venner, for de 50 % af vejens vedkommende, aldrig har gået før.

Vi standser naturligvis ved Ravnkilden og nyder synet af denne, inden vi fortsætter lidt mod nord for at dreje op gennem Dybdal, der halvvejs oppe deler sig i to grene.

Af disse vælger vi at følge den nordligste, og her i dalen mellem de over 70 meter høje bakker, der er bevoksede med høje bøge, er der dejligt svalt på denne ellers så varme sommerdag, hvorfor vi stopper op og lader os vederkvæge og berige med bare det, at være tilstede midt i naturen.

Øverst oppe kommer vi ud på Ørnebjergvej lige ved et af HEF's transformatorårne. Hermed er der lejlighed til at fortælle lidt om Helges nye bog: Kontakten til Himmerland, som netop handler om Himmerlands Elforsyning gennem 75 år.

Turen går nu en smule baglæns forbi Kodhøjgaard mod Rebild, men kun til vi når en vejgaffel, hvis anden gren dannes af vejen, der går direkte fra Rebild ud til Slettingen.

Herefter går det atter mod nord i et særdeles smukt og åbent dansk sommerlandskab, som tillige er stærkt kuperet. Afgrøderne står godt og midt i det hele ligger adskillige flotte gravhøje. Her imellem kan der nævnes navne som Kodhøj, Grønhøj, Sortehøj, Lådnehøje, Limovnen og Kildehøj. At der findes så mange høje lige her, vidner om, at også vore fjerne forfædre, har fundet denne egn velegnet som et godt sted at bosætte sig.

Da vi nærmer os Slettingen, kommer vi til at følge et skovbryn på højre hånd. Men efter en tid sætter vi over et gærde og går ind i skoven, hvor terrænet nu falder stærkt ned mod den brede ådal, der danner leje for Lindborg å.

Snart efter møder vi skiltet, som viser vejen hen til Ll. Blåkilde, hvor vi agter at holde en vel-fortjent frokostpause på skråningen lige før selve kilden. Her er der bare dejligt at være. Vejret er vidunderligt og udsigten ud over Gravlev sø, og videre til bakkerne på vestsiden af ådalen er meget flot.

Henne ved kilden benytter de fleste lejligheden til at få væskebalancen genoprettet, idet mange er blevet en del dehydrerede. Kan nogen mon få en bedre drik, end det helt rene kildevand, som denne og flere andre kilder heldigvis endnu giver fra sig? Desværre begynder forureningen af grundvandet nu også at vise sig i visse kilder, trods det at omsætningen af regnvandet er en langsommelig proces, som kan tage helt op til 40 år. Alt efter jordlagenes beskaffenhed.

Inden vi starter tilbagemturen, skal vi dog også lige høre lidt om forskellige slags kilder, om vandmængder, om vandets farve, og endelig om hvordan stedets flora og fauna er afhængig af lige nøjagtigt de livsbetingelser som kilderne indebærer.

På hjemturen vælger vi at følge den "slagne" vej, hvilket vil sige langs Lindborg å. På den første del går vi dog lige inden for skovbrynet i de nedre dele af Slettingen, hvor vi standser op for at se og høre om oldtids- hær- og hulveje. Der findes nemlig et flot eksempel på en af disse veje i denne skov.

Det sidste stop på denne tur tager vi lige før gården med navnet Bundgaard. Også her har vi et godt udsyn over mod Gravlev med dens kirke som det markante midtpunkt. Det er netop på Gravlev kirkegård man kan finde billedhuggeren Anders Bundgaards grav. Gravstenen er lidt ud over det almindelige, idet Hedepigen, en lille granitfigur, ligger placeret øverst, således at hun skuer nøjagtigt her over til Bundgaard og Ravnkilde.

Snart efter passerer vi atter Ravnkilde via de udlagte trædesten, og vel tilbage ved Lars Kjærs hus gav mange af turens 61 deltagere heldigvis udtryk for, at det havde været en dejlig tur.

Ved et efterfølgende besøg hjemme hos Helge undrede fmd. sig lidt over, at der ikke havde været flere med, og føjede til: De kunne da ikke vide at Helge var blevet syg.

Helge var dog ikke mere syg, end at han som sædvanlig, var kvik i replikken og svarede: Du skal bare se, det er nok rygtedes alligevel

Tur 5.

Også for efterårsturenes vedkommende havde vi valgt et gennemgående tema. Nemlig ud fra Helges nye årbog, "Navnkundige træer".

Vi lagde således ud den 28. september i det flotteste sensommervejr som nogen overhovedet kunne ønske sig, og som det første sted for at gennemgå disse træer, havde vi valgt de bakkede egne omkring Rebild.

Fra parkeringspladsen i Rebild kan man se over til en meget stor bøg, der står ovre på den anden side af hulvejen. Men da vi går derover, viser det sig, at denne ikke blot er et enkelt træ, men at det måske er mere end 30 stammer, der har dannet en sammenhængende krone. I erkendelse af dette, har Helge valgt at ændre navnet fra Rebildbøgen til at være Rebildbøgene. Herefter går vi tilbage til en stor Rold skov bøg, som står oppe på bakken hvor tyskerne engang havde en lyttepost. Vi navngiver denne bøg, "Blokhusbøgen", og samtidigt genopfrisker vi lige historien om hvorfor der er en stenbelægning på skovstien, og hvorfor der ligger en sten med tyske inskriptioner nede ad skrænten. Alt sammen, havde det noget med lytteposten af gøre.

Nu følger den første stropetur på dagens rute. Op over Sønderkol, ned i Stendalen, så igen op ad den stejle sti til Høje Odde, og endelig for de, som ikke havde fået nok, en tur op i Skovtårnet.

Herfra går vi hen i Troldeeskoven. Vi standser først ved Spættet træet, det træ, hvor Jens Hvass engang havde et stævnemøde med en spætte. Derefter går alle gennem det store øjetræ, hvilket kun ingeniører kan betvivle at have en gavnlig virkning. Helge har f.eks. aldrig set en gravid kvinde, eller en kvinde med små børn, der ikke gik igennem træet. - Mon Helge tror?

Henne ved det forsvundne Prinsessestræ hører vi en historie fra den gang da træet fik dette navn. Engang, Kong Frederik og Dronning Ingrid var på rejse til Grønland, havde de efterladt de 3 prinsesser i Trend, hvilket disse ikke var helt tilfredse med. Telefonen ringede derfor en tidlig morgen hos Jens Hvass, der bestemt ikke var morgenmand, og en stemme sagde: "God morgen, det er Kongen", hvortil Jens Hvass svarede: "Ja, god morgen min bare røv". Det skulle han nu ikke have gjort, for det VAR nemlig kongen. Denne undskyldte dog, at han nok ikke rigtig havde styr på klokkeslettet, da han var i Grønland. Kongen ville bare høre om det kunne lade sig gøre, at prinsesserne kunne få en tur til Rold skov. Det kunne det som bekendt godt, da det var ved den lejlighed de krøb igennem træets øje, og Prinsessestræet dermed fik sit nye navn.

På vej hen til Urskoven er der en meget flot slugt hvor der står et stort bøgetræ foroven. Dette kaldes Jens Hvass træet, men har også fået navnet Dødemandstræet.

En gang måtte kromand, Jørgen Pedersen, gå op i skoven ved nattetide med nogle af sine gæster, trods det, at han er meget mørkeræd. Natten var både mørk og tåget, og bedst mens de stod henne i Troldeskoven lød der pludselig nogle forfærdelige skrig, der ikke kunne stamme fra noget dyr. Selskabet gik derfor tøvende hen mod Dødemandstræet, hvorfra man nu kunne høre noget som rallede. Da denne lyd endelig forstummede, var der meget stille men pludselig var der en stemme som sagde: "Jørgen giver du ikke en kop gullaschsuppe".

Helge vil ikke fortælle hvem det var. - Så det.

Turen fortsætter nu hen forbi Kæmpegranen. Den som står lige i kanten af Urskoven, og som har nogle karakteristiske vabler, der indeholder en meget velduftende harpiks. Videre forbi skovløberstedet Klodholm og hen til bålpladsen i Grøndalen, hvor vi holder middagsrast i det dejlige solskinsvejr.

På den videre færd stopper vi først ved "Bitte Hedekrog", hvor vi naturligvis må høre om Hede Knud og konen der "pest" i hans Træsko. Herfra fortsættes forbi Stendyssebøgen til Tøtteruphus, hvor Helge dels fortæller om Larsens Lind, som står hvor det gamle Tøtteruphus havde sin plads, og dels om "Det gamle træ", der står nede ved St. Økssø lige ved Obels hus.

Helge er blevet inspireret til dette navn af en lille dreng, som sad oppe i træet en dag hvor han kom løbende forbi. Helge hørte da, at faderen sagde til drengen, at det var det allerstørste træ i hele skoven, hvad det dog langt fra er. Ja, råbte drengen ned til faderen, "Og også det gamleste".

Efter disse historier sluttede Helge af med at sige: "Nu skal det gå hurtigt", og hermed var startskuddet fyret af til dagens stropetur nr. to.

Vi skulle nemlig tilbage til Rebild, hvor Marianne ventede oppe i Blokhuset med en dejlig frisk og kølig punchebowle. Og da turen gennem Rebild Skovhuse og videre "ad bagvejen" ind til Rebild, havde foregået i et eneste langt stræk, blev alle turens 78 deltagere da også glædeligt overraskede over at kunne få tørsten slukket med denne liflige drik.

Som det allersidste programpunkt var der fri adgang til et besøg i Top Karens Hus. Alle kender Top Karens Hus, men for mange medlemmers vedkommende, var det første gang, man aflagde et besøg inde i huset. Et hus, hvis navn er uløseligt knyttet til Rebild, og samtidig et monument over hvorledes en fattig skovarbejderfamilie formåede at tilpasse sig nye tider, og dermed skabe et levebrød ved at servere god kaffe for Rebilds mange gæster.

Hermed var turen slut. Dog ikke helt for udvalgets vedkommende. For som en af forberedelserne til jubilæumsturen, kørte vi hen og drak en tår kaffe sammen, således at vi kunne få fornyede kræfter til at gå en tur over i Brændeskoven for at udvælge nogle steder, hvor vores forskellige aktiviteter da kan foregå.

Tur 6.

Tro det. Også oktoberturen til Jægersborg skov kom til at foregå i et vejr, som ikke stod tilbage for det omtalte på efterårets første tur. Ja, på den plads som vi fandt til at raste på, var der faktisk både vindstille og meget lunt.

Vi har så ofte færdedes i Jægersborg Skov, men som noget nyt, starter vi i dag ude fra Tern-drupvejen lige ved Skalsminde mose. Og som følge af efterårets tema om "Navnkundige Træer", går vi straks hen til det sted, hvor et af disse har sin plads, nemlig "Bette Karls Eg". Denne har fået sit navn efter en skovarbejder, der gik under navnet Bette Karl, idet daværende skovfoged Ejnar Pedersen, som havde en udpræget æstetisk sans, en dag gav Karl besked om at fælde træet, da det ikke hørte hjemme imellem de omgivende graner.

"A tøgges e et" sagde Bette Karl, og Ejnar Pedersen kunne egentlig godt se rigtigheden i, at det var synd at fælde dette flotte træ. Egen fik lov at stå, og Bette Karls navn lever dermed videre gennem træet, selv om han selv forlængst er borte.

Turen fortsætter mod sydøst, hvorved vi kommer til at gå langs det flotte enebærstykke, som tidligere blev kaldt Asp hede. Her fortæller Helge lidt om nogle forskellige træarter, bl.a. om hvordan man ser forskel på en cypres og en thuja. Dette er meget svært, men den letteste måde at gøre det på, er ved at se på toppen, idet cypressen bøjer denne som et stort C.

Vi går nu et smut over på østsiden af Aspvejen, for at kunne nyde synet ud over Madum sø i det vidunderlige vejr. Sjældent har der været så stille og fredfyldt som i dag. Der behøves ikke at blive sagt så meget, det er nok bare at kunne nyde det lidt uforklarlige, "bare at være". Inden vi helt forlader stedet skal vi dog lige høre historierne om Lun-Hans, og om den sunkne borg, idet der jo altid er nogle med, som aldrig har hørt om disse.

Kort efter at vi atter er kommet tilbage til Jægersborgskoven, går vi op over et stykke renaf-drevet land. Utroligt at det kan lade sig gøre, men selv om Helge ikke har været her siden der var tæt bevokset med store træer, går han lige op til stedet hvor der formodentlig har været en gammel vaskeplads. De store traktorer har desværre rodet noget rundt med stenene, men alligevel kan man godt fornemme hvordan der har været et stort bækken af kampesten, hvor vandet fra et af de førhen så mange vandløb har kunnet risle ned over.

Det er nu tiden for at holde middagsrast, som alle turens 79 deltagere nyder i fulde drag i det gode vejr, hvorefter det næste besøg gælder "Den store Bøg".

I dag står denne dog blot tilbage som en næsten skulpturel bøgetrunte. Der skete nemlig dét, at den ene halvdel af den store krone faldt ned under stormen i 1981, hvorefter skovarbejderne fik besked om også at fjerne den anden halvdel, idet denne ragede ind over de omgivende graner. Dette skulle ske en torsdag, men den gamle kæmpe skulle nok selv bestemme, så onsdag aften lod træet selv den anden halvdel falde også.

Nu står der en krans af bøgens børn rundt om den, idet man lod nogle af bogene spire i potter, for senere at plante disse ud. Det er så meningen, at den som bliver bedst og størst, engang kan overtage pladsen som "Den store Bøg".

Trods det, at Helge ikke havde villet garantere for at kunne finde ind til "Den store Patgran", siger det noget om hans orienteringsevne, at vi alligevel midt i et noget uvejsomt terræn pludselig stod ved dette imponerende træ. Granen er meget særpræget og det er vist meget få mennesker, som nogensinde har set den. Et sådant træ kaldes også en "Kandelabergran", hvilket navn egentlig passer meget bedre til dens udseende, idet tykke grene vokser ud fra stammen med facon som på en gammel kandelaber.

Ikke så langt fra Patgranen møder vi "Ejnar Pedersens Bøg". Også denne er et mægtigt bøgetræ som engang blev dømt til fældning, idet skovrideren på Lindenberg personligt havde ridset den ud. Om Ejnar Pedersen havde lært noget af Bette Karl skal lades usagt, men da han så dette, tog han sit eget rivejern og afridsede træet ved at ridse på tværs som et kors. Dette betyder, at der er lavet en fejl, og at træet skal blive stående.

En tid efter kom skovfoged Ejnar Pedersen forbi sammen med skovrider Staugaard, men denne sagde ikke et ord. Han kunne nemlig godt se at det havde været tåbeligt at fælde det flotte træ, selv om det med sin krogede facon er værdiløst som tømmer.

Da Jægersborg skov måske er knap så velkendt som andre skovparter, kommer vi til at trave en smule rundt, men stedsansen gør dog alligevel, at vi nærmer os startstedet, idet en af de meget smukke moser pludseligt ligger lige foran os. Nu er der ikke langt til selve Skalsminde mose, men først skal vi besøge "Jens Rasmussens Eg".

Dette kønne træ stod tidligere helt ude ved Terndrupvejen, hvorfor Jens Rasmussen, som var forstfuldmægtig under skovrider Staugaard, foreslog at flytte det til en bedre plads inde i skoven, da det her ville få bedre vækstbetingelser. Da dette også viste sig at blive tilfældet, syntes skovrider Staugaard, at det var rimeligt at give træet navn efter Jens Rasmussen, selvom denne var, og stadig er at finde blandt de levendes rækker.

Jens Rasmussen kom senere til Bregentved gods på Sjælland. Her er det egetræerne der er de foretrukne. Det er faktisk sådan, at man på Bregentved nu gennem ca. 130 år har plantet adskillige nye træer hvert år, således at man altid kan høste en hel årgang uden at forhugge skoven. Disse ege er fuldstændig rette, som var det graner eller bøge, fordi man hele tiden fjerner alle vandrisene. Det betyder så til gengæld, at et enkelt træ kan koste helt op til 150 tusind kr. ved eksport til Tyskland, hvor de kan skæres op til finer i deres fulde længde.

Efter en årrække på Bregentved blev Jens Rasmussen skovrider på Vallø, hvor han senere igen blev udnævnt til overførster. Som det eneste sted i Danmark, findes denne gamle titel endnu på Vallø, hvor man altså både har en skovrider og en overskovrider, nemlig overførsteren.

"Nu har jeg ikke mere at fortælle i dag", sagde Helge. Men da vi også i høj grad havde fået fuld valuta for pengene, var der blot tilbage at gå den korte vej ud til bilerne. Her skulle alle have snakket af og sagt farvel. Nogle få skulle dog først lige hygge sig over den sidste kop kaffe.

Tur 7.

Denne gang skulle det komme til at lykkes. Tidspunktet for turen den 16. nov. til skovparterne på Nørlund gods var nu i bedre overensstemmelse med hensynet til dyrenes ve og vel.

Ved ankomsten til startstedet fra det gamle Conradsminde glasværk, var der flere, som bemærkede nogle skilte, der fortalte at skoven var lukket pga. jagt, men kun Esther, Helge og fmd. vidste at disse blot var nogle, der endnu ikke var blevet taget ned efter en jagt, der havde fundet sted dagen før.

Dette var et oplagt emne for at drive gæk med deltagerne.

Vi indleder turen med at gå mod nord efter Flyverstenen. Derved går man forbi Kollen med den store telemast, og lidt efter stopper Helge op for at fortælle lidt om Nørlunds ejerforhold. Om Nørlund og Torstedlund med disses skove, om Tingskoven oppe i Han herred, og endelig om den gang en af Nørlunds tidligere ejere også drev glasværk.

Helge fortæller også om en ny travetursbog han er ved at forberede som afløser for "9 traveture i Rold skov". Denne bog er udgivet af statsskoven, men Helge har foreslået, at den nye bog skal omhandle alle områder af Rold skov. Herved har det vist sig, at Nørlund, i modsætning til tidligere, er blevet meget imødekommende, hvorimod Lindenborg gods ikke rigtig vil være med - endnu.

"Og så er vi i øvrigt nødt til at afbryde turen", siger Helge. Han kan se at der er jagt i skoven, og han vil absolut ikke være med til at bringe folk i fare. Hertil kan fmd. blot svare: Når Helge plejer at sige, at han ikke er i bestyrelsen, må det være fmds. ansvar, at vi blot skal gå videre for sådan en smule jagt. Helge siger så, at når fmd. nok er den første, der bliver skudt, vil han godt være med til at gå videre alligevel.

Vi er nu nået frem til Flyverstenen, hvor vi hører beretningen om hvorledes de 11 allierede flyvere blev skudt ned på en af krigens sidste dage. Hvordan de først blev gravet ned i skoven, og senere begravet hele 2 gange på Aarestrup kirkegård.

Fra Flyverstenen skal der nu starte en rundtur ned i ådalen og tilbage til Conradsminde med uret rundt, men Helge giver atter udtryk for sin bekymring om den varslede jagt. Fmd. kan dog berolige med, at han har fået den aftale med godset, at der i hvert fald ikke vil blive løsnat et skud før alle har betalt for turen.

Nu skal vi ikke glemme, at vi er ude at se på navnkundige træer, og den første af disse er en

mægtig bøgetrunte, kaldet Bluhmes Bøg. Denne har fået sit navn efter en tidligere ejer, der efter sin tjeneste som søofficer tog hjem og giftede sig med datteren til Nørlund. Det siges dog, at svigerfaderen efter en tid atter måtte tage godset tilbage.

Bøgen har haft sit navn siden den dag, hvor Bluhme under en jagt traf på en stor kegle. (Dette er navnet på ornen, når det drejer sig om vildsvin). Ved dette frygtindgydende syn skulle han være blevet så bange, at han var kravlet op i den store bøg, hvor han blev siddende resten af dagen.

Da vi nærmer os Lindenberg ådal kommer vi gennem et område, der er bevokset med ellekrat. Her stopper Helge op for at gøre opmærksom på denne særegne natur, og samtidigt fortælle lidt om hvordan åen danner skel mellem de to godser. Vi husker fra "tvillingefødselsturen" i april måned 1990, hvordan Lindenberg- og Simested å har fælles udspring nede ved Nysum her syd for skoven.

Helge tager nok en gang problemet med jagten op. Han siger at fmd. måske har talt med godset, og der fået at vide at jagten måske slet ikke er i dag, således at han går rundt med en viden som ingen andre har. Hertil må fmd. svare, at dette er der måske nok lidt om, og må endnu engang berolige med at ingen skud vil forekomme inden opkrævningen. Vedkommende skovfoged havde yderligere tilføjet: Tag det nu roligt Per, selskabet, som har jagten i dag er så vage til at ramme, at der nok ikke sker noget.

Vi kommer nu ind i et område, hvor der som det eneste sted i Rold skov vokser oprindelige lindetræer. For ca. 8000 år siden var hele Danmark dækket af linde- og egeskov. Dette var det flotteste skovbillede Danmark har haft, og det nærmeste vi nogensinde har været på at have urskov. Bortset fra området her, står der nu blot nogle få enkeltstående lindetræer i skoven.

Vi er nu tæt på det store kildeområde, som bærer navnet Kalkværket. Her forsøger vi først at følge selve kildestrømmen op til udspringet, hvilket vi dog må opgive igen. Men efter en tids vandring kommer vi ud i selve det åbne kildeområde, hvor der bare er så skønt at være i det smukke efterårsvejr, at vi vælger at stoppe op for at nyde vore klemmer.

Og så skete katastrofen. Birgit havde glemt Helges chokolade - hans eneste honorar for at lede turen. Dette fik Helge til at erklære: "Nu gider jeg ikke mere, vi springer over Manepælen og Fransiskabøgen". (Sandheden var nemlig den, at vi ganske enkelt ikke kunne nå derover).

Som sædvanligt var der nogle, der var lige ved at hoppe på et af Helges gamle numre, men da havde han og Carsten allerede været ude på en lille rekognoscering for at finde selve kilden, således at vi let kunne gå derhen i samlet trop. Som et minde fra fortiden, findes der her et 3-4 meter højt cementtårn. Dette har tidligere fungeret som en stødhævert, der kunne sende drikkevand de 35 meter op til Nørlund savværk og dettes direktørbolig.

Tilbageturen til Conradsminde tager vi, med kun en enkelt afbrydelse, i et eneste langt sejt træk. Dette foregår ad nogle skovveje, der, som en følge af at vi kommer nede fra ådalen, stadig går opad og opad.

På et tidspunkt drejer Helge dog pludselig ind i skoven, hvor vi nok engang skal møde et af skovens navnkundige træer, nemlig "Syvmasteren". Denne store gran skiller sig ud fra alle andre, idet den, i modsætning til det normale for graner, ligger ned. Selvom træet er faldet i en storm, har det alligevel evnet at slå rod, og samtidig omdanne syv af de grene, der vendte opad, til nye stammer. Disse danner nu en lang række master, som var det et gammelt sejlsskib, der her ligger for anker.

Der er ikke langt fra Syvmasteren til Nørlund savværk, og for første gang i flere år har vi ikke forbud mod at passere dette, hvilket vi naturligvis benytter os af, da det er den letteste vej tilbage til Conradsminde.

Hermed var turen slut, og mon ikke alle 92 deltagere godt vil skrive under på, at vi bare havde været heldige. Et vidunderligt vejr, et pragtfuldt terræn, en veloplagt turleder, og en masse god gas om jagter med påfølgende problemer.

ROLD SKOVS VENNERS 10 ÅRS JUBILÆUMSTUR.

En uforglemmelig dag, der godt nok havde krævet store forberedelser, men hvor "lønnen" kom rigeligt tilbage i form af et meget vellykket arrangement. Store ord, men ikke for store, om Rold Skovs Venners 10 års jubilæumsdag den 14. december.

Som sædvanligt gennem de senere år, startede den indledende travetur fra stationen i Skørping. Her var der et vældigt leben. Foruden pressen, som stillede med både en journalist og en fotograf, mødte der ikke mindre end 145 voksne og 5-6 børn op for at deltage i dette vort 10 års jubilæumsarrangement.

Og da der i dagens anledning skulle foregå forskellige festlige indslag på turen i Brændeskoven, havde Carsten, under Knuds overopsyn, i forvejen været ude for at lægge en rute, hvorfor det var naturligt at udnævne ham til turleder. Dette havde også den fordel, at Helge for en gangs skyld kunne tage sig en fridag nede i bagtroppen. Men det skulle dog senere vise sig, at dette alligevel ikke helt kom til at holde stik.

Thi allerede inden det første indslag måtte Helge trække tiden lidt ud med at fortælle historier om H.C. Andersen, idet man sagde, der skulle ventes på fmd., som af uransagelige årsager var langt inde i de dybe skove.

Herefter var vi klar til at gå videre, men snart efter lød der høje råb og skrig fra tre skumle røvere, der pludselig kom styrtende ned i den slugt, som holdet netop passerede.

Dette overfald foregik dog nærmest på Robin Hood maner, idet røverne godt nok startede med at røve en tophue, inden de snart efter gik over til at drikke Gl. Dansk sammen med deltagerne. Herved blev de bragt i så godt humør, at de nu hver fortalte en historie om nogle af deres - frænder, der har huseret her i Rold.

Først hørte vi om Lorentz Meier og hans skrappe kælling, Petronillen. Det var hende, der brugte at binde folks børn til en varm kakkellovn, for at få forældrene til at fortælle hvor de gemte deres penge.

Den næste røver fortalte om Johannes Jensen Stenild, også kaldet Bette Fanden. Et navn, som han fik efter et indbrud hos en gammel kone, hvor han var iført en kohud med horn og det hele.

Til sidst hører vi en, for os, ny historie om Sorte Esben ude fra Rebild Skovhuse. Fortælleren mener at han må have boet lige ved siden af Helge.

Sorte Esbens meritter blev efterhånden herredsfogeden fra Aalborg for meget, men det lykkedes aldrig for denne at fange ham, hvorfor en mand ved navn Jørgen Tranders, som gerne ville imponere en fin dame, meldte sig frivilligt.

Med seks mand i følge drog han ned i Troldeskoven for at finde Sorte Esben, men pludselig sprang dennes folk frem og skar sadeljordene over, hvorved alle syv ryttere tippede rundt og faldt ned på jorden. Herefter blev de bagbundet og fik en hue trukket ned over hovedet, inden de atter blev sat op på hestene, med fødderne bundet sammen under bugen. Således overvundne blev Jørgen Tranders og hans folk nu eskorteret tilbage til Aalborg, og det siges, at han aldrig fik sin fine dame efter den tur.

Sorte Esben forsvandt senere fra egnen med kone og børn, efter at han først havde brændt sin hytte ned. Men "vores" røvere mente dog at de nok alligevel var noget af hans afkom. Iøvrigt var der flere af vore hun-deltagere som sagde, at det var nogle trælse røvere, da de overhovedet ikke voldtog kvinderne.

Da vi var blevet overfaldet lige ved et dødishul, blev Helge anmodet om at fortælle noget om forskellen på jordfaldshuller og dødishuller. På trods af at det hul vi stod ved her, er af en anselig størrelse, er det dog et lille hul i forhold til f.eks. Kielstrup sø nede ved Mariager fjord. Denne sø menes også at være opstået som et kæmpestort dødishul, der dog i begyndelsen lå hen som en bugt på Danmarks smukkeste fjord.

Fra det sted hvor overfaldet havde fundet sted, var der ikke langt ned til Brændesøen, hvor den næste overraskelse ventede vore deltagere. Her havde turudvalget nemlig gemt et pyntet

juletræ mellem nogle store cypresser, og netop idet alle deltagerne nåede frem, blev der tændt for strømtilførslen oppe fra skovløber Poul Jensens hus i nærheden. Dette udløste en spontan klapsalve.

Her skulle Helge have fortalt H.C. Andersens historie, "Grantræet". Men da han allerede havde fortalt noget om digteren selv, blev det til 2 andre historier: En om Artollerist Niels, og en om Helges evne som "motorsagkyndig".

Vi havde i forvejen bestemt, at deltagerne skulle have lov at plyndre juletræet for at få et minde med hjem. Men forinden skulle alle dog tage hinanden i hænderne og synge "Nu `det jul igen" efter bedste evne. Vi var så go'e, at vi næsten fulgtes ad.

Da vi var kommet lidt foran tidsplanen, blev Helge for en kort bemærkning betroet at lede turen. Det er nemlig et af Helges specialer at regulere en tur rent tidsmæssigt ved at gå i ring, uden nogen opdager det. Kassererinden fik derved også lejlighed til at opkræve en turafgift, der i dagens anledning var sat ned til blot én krone. Formålet med dette var nemlig, at vi af historiske grunde gerne ville registrere hvem der var med på turen.

Da turen bliver genoptaget varer det ikke længe inden vi får besøg af selveste julemanden, der, med sine to brune heste forspændt charabancen, er kommet os i møde.

Der er både godter og en hyggelig snak til alle, og dette sceneri får Helge til at fortælle noget om Danmarks sidste rigtige skovkusk, der havde sit virke her i Rold skov. I modsætning til i dag, hvor man andre steder kører hestene ud til arbejdsstedet i en hestetrailer, startede han og hesten "Musse" op fra hjemmet hver dag, om der så var 10 km. hver vej.

Med et langt liv i skoven, kunne det ikke undgås at mand og hest havde mange oplevelser sammen, men en af de mest sælsomme var dog alligevel, da de begge faldt ned i et pludselig opstået jordfaldshul. Dette fænomen er ellers ikke sket siden 1924.

Det skulle være ganske vist, at skovkusken Frode Gustavsen nu fungerer som julemand.

Med dette var første halvdel af jubilæumsarrangementet så tilende. Og dog, Frode tilbød nemlig venligst, at børnene måtte komme op at køre tilbage til Skørping. Noget som resten af holdet selvfølgelig måtte gøre på deres dertil indrettede gåben, mens formandinden og co. skulle den anden vej, for at rigge strømtilførslen til juletræet fra.

Da alle 140 medlemmer, der ønskede at deltage i jubilæumsfrokosten, var blevet samlet på Hotel Rebild Park i Skørping, var det lige før at hotellet ikke kunne følge med. Alle havde nemlig fået en glubende appetit efter den tidsmæssigt lange og friske tur ude i Guds frie natur. Det lykkedes os dog at stoppe for tilstrømningen til buffet'en så længe, at vi sammen kunne synge de af Käthe til lejligheden forfattede sange. En udfoldelse, som ikke blev ringere af, at Anders havde stillet sig til rådighed som spillemand, idet han havde lovet at traktere hotellets gamle klaver.

Sædvanen tro, og ikke mindst i dette vort jubilæumsår, blev der givet udtryk for mange gode tanker for Rold Skovs Venner.

Vi har til nu gennemført i alt 78 arrangementer + de 10 som gik forud, og dette fik Helge til at fremføre nogle beregninger over hvor langt vi har gået, og hvor mange hjerteslag der egentlig skulle til for at gennemføre dette. Det bliver til utroligt mange hjerteslag, men Helge sluttede af med at forsikre om, at hvert eneste af hans havde banket for Rold Skovs Venner. - Flot.

Fmd. indledte med at give et kort rids over Rold Skovs Venners historie, og fulgte derefter op med at gøre nogle tilsvarende beregninger over de ca. 1000 km., som vi til nu har vandret sammen. Det kunne f.eks. være en travetur til Frankfurt, eller bare til Bremen og hjem igen.

Han gav derefter udtryk for, at det lå ham meget på sinde at sige tak til både medlemmerne, turudvalget, og ikke mindst til Marianne og Helge. En tak til medlemmerne, uden hvis opbakning der ikke var grundlag for at lave nye ture. En tak til turudvalget, for den aldrig svigtende indsats på hver jeres måde.

Og sidst men ikke mindst, en tak til Marianne og Helge, uden hvis velvilje der overhovedet ikke havde været noget, som hedder Rold Skovs Venner. Der blev herpå afsløret en granitfugl, som blev efterfulgt af nogle ord til Marianne og Helge: Dette er en beskeden gave, som alle vi

Rold Skovs Venner gerne vil give jer, idet vi håber, at den må få lov at lande hjemme på Stendalsvej, og der bringe bud om vor taknemlighed, for alle de glæder og oplevelser I begge har givet til os.

Fuglen kan udmærket godt symbolisere jer begge. Marianne, som den gode hønemor, der tager sig godt af alle os skov-kyllinger. Helge, som den frie fugl, der går sine egne veje på så vidt forskellige områder, som f.eks. TV arbejde, foredragsholder, naturvejleder og forfatter. Herunder ikke mindst indsatsen for at beskrive landsdelens lokalhistorie. Det er ikke for store ord, at kalde Helge nutidens folkemindesamler. Tak til jer begge, for at der også var noget, der kom til at hedde Rold Skovs Venner.

Tilslut bad Poul Holme om ordet, idet han, på medlemmernes vegne, ville sige bestyrelsen tak for mange gode oplevelser.

På det musikalske område, var det ikke blot vore egne udfoldelser, som var med til at bidrage til den gode stemning. Øster Hornum Spillefolk mødte nemlig op med et orkester på hele 16 personer af begge køn, og mellem de mange gode og muntre numre, som dette orkester spillede for os, var der sædvanen tro forskellige overraskelser til vore medlemmer.

Også i år var der uddeling af mandelgaver i form af Helges nyeste årbog, der denne gang hedder "Navnkundige træer i Rold skov". Men da ris a la manden var taget fra et fælles fad, blev det de personer, som kunne finde et klistermærke under deres kuvert, der havde vundet. Tro det, Helge vandt ved dennes bord.

Der var også givet en gave til alle familier, idet Himmerlands El- forsyning havde skænket et antal af de akvareller, som Helge har tegnet i forbindelse med udgivelsen af selskabets 75 års jubilæumsbog. Motivet er hentet fra Troldkirken ved Sønderholm, og er tillige anvendt som udsmykning af den nævnte bog. Tak H.E.F.

Med alt dette kan vi kun sige, at vores 10 års jubilæum blev markeret på bedste vis. Vi havde fin pressedækning i form af både en kronik og en efterfølgende artikel, som var skrevet af Margit Sig, og illustreret af Henrik Bo og vores egen Esther.

Men bedst af alt er dog den efterfølgende positive respons fra mange medlemmer. Dette er jo selve grundlaget for det videre arbejde.

p.a.

Tegning af hovedet
af en hjort

Turudvalget i jubilæumsåret 1997:

Marianne og Helge V. Qvistorff, Stendalsvej 42, 9520 Skørping.

Hanne og Knud Andersen, Blomsterskrænten 23, 9400 Nørresundby.

Karin og Carsten Skov, Moltkesvej 19, 9000 Aalborg.

Käthe Larsen, Nibevej 220, Molbjerg, 9240 Nibe.

Birgit Eriksen, Harrildvej 30, Ø. Hormum, 9530 Støvring.

Esther Studstrup, Lundegårdsvej 88, 9490 Pandrup.

Hanne og Per Andersen, Harlekinvej 7, 9000 Aalborg.